

Talousarvion laadintaohje ja raami vuodelle 2025

Susanna Tuikka
Lestijärven kunta
[Päivämäärä]

Sisällys

1. Talousarvion ja -suunnitelman rakenne	3
1.1. Yleinen taloudellinen tilanne	4
1.2. Kuntatalouden kehitysnäkymät	4
1.3. Talouden vuosikello	6
2. Talousarvion laadinnan lähtökohdat	7
2.1 Palkat ja henkilöstökulut	7
2.2 Verotulot	8
2.3 Valtionosuudet	8
3. Laadintaohjeet lautakunnille	9
3.1 Käyttötalousosa	9
3.2. Investointiosa	10
3.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	11
3.4 Henkilöstösuunnitelma	11
4. Talousarvion raami	12
5. Talousarvion laadinta-aikataulu	13
LIITE 1 Kuntastrategian mukaiset tavoitteet toimialoittain	14
Yleishallinto	14
Sivistyslautakunta	16
Peruskoulu	16
Varhaiskasvatus	17
Kirjasto- ja kulttuuritoimi	17

Nuoriso- ja liikuntatoimi	19
Suunnittelu ja valvonta	19
Ympäristöhuolto	20
Elinkeinoelämän edistäminen.....	20
Liiketoiminta	21
LIITE 2 Liikuntaohjelmassa asetetut tavoitteet	22
Varhaiskasvatus.....	22
Nuoriso- ja liikuntatoimi	23

1. Talousarvion ja -suunnitelman rakenne

Kuntalain mukaan taloussuunnittelussa korostetaan toiminnan ja talouden tiivistä yhteyttä, taloudellisten resurssien merkitystä sekä suunnittelun realistisuutta. Talousarvio ja -suunnitelma sisältävät sekä toiminnalliset että taloudelliset tavoitteet. Toiminnalliset tavoitteet nousevat talousarvioon ja -suunnitelmaan kuntastrategiasta.

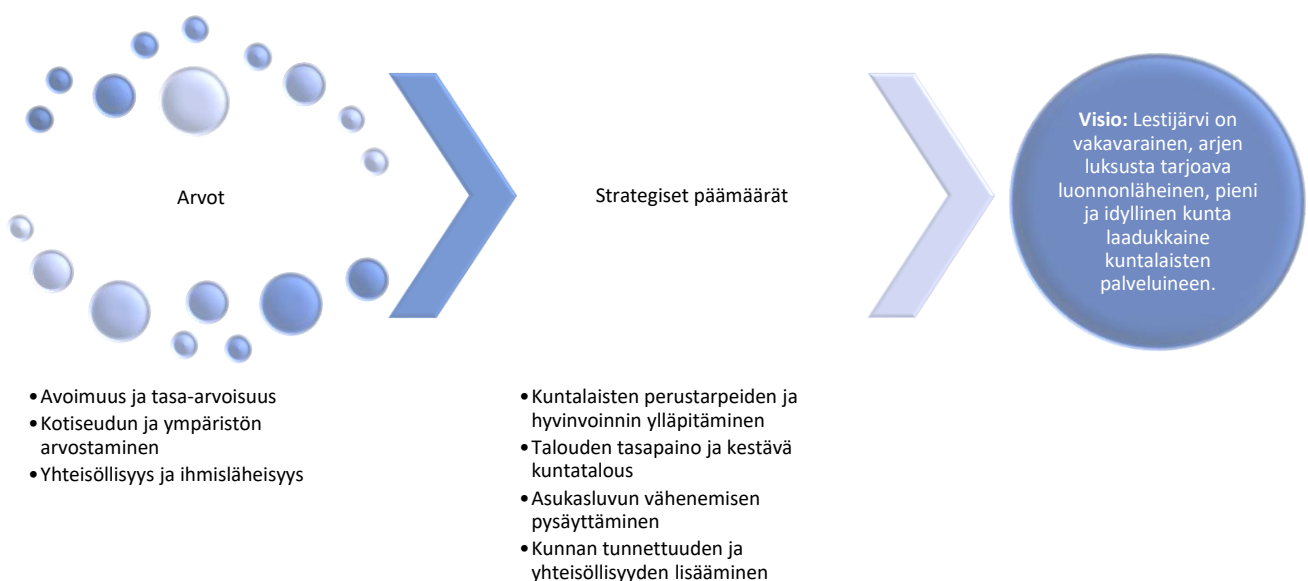
Talousarvio ja -suunnitelma sekä toimintakertomus ovat valtuuston toiminnan ja talouden ohjausvälineitä. Muut toimielimet ohjaavat toimintaa edelleen mahdollisten erillisten käyttösunnitelmien ja niiden sekä talouden toteutusvertailujen avulla.

Lestijärven kunnan suunnitelmakausi kattaa vuodet 2025-2029, joista vuosi 2025 on talousarviovuosi ja vuodet 2026-2029 suunnitelmavuosia.

Talousarvio on sitova, mutta taloussuunnitelma ohjeellinen. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Lautakuntien on huolehdittava siitä, että vuoden 2025 talousarvioehdotus on annetussa raamissa.

Raamin laadinnassa on hyödynnetty tilinpäätöstä 2023, talousarviota 2024 sekä talousarvion 2024 yhteydessä laadittua taloussuunnitelmaa. Lisäksi raamissa on huomioitu Lestijärven kunnan vuonna 2023 päivitetty talouden tervehdyttämissuunnitelma. Tervehdyttämissuunnitelma tulee tarvittaessa päivittää talousarvion valmistelun yhteydessä vastaamaan ajantasaista taloustilannetta.

Edellisten lisäksi taloutta ohjaa vahvasti Lestijärven kuntastrategia, joka on hyväksytty valtuustossa 22.6.2022 § 32. Keskeistä kuntastrategian toteuttamisessa on strategiaprosessin ja taloussuunnitteluprosessin kiinteä kytkentä. Valtuusto päättää kuntastrategian toteuttamisesta viime kädessä kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa, jossa myös strategian toteuttamisohjelma konkretisoidaan ja resursoidaan.

Kuva 1 Kuntastrategian visio ja strategiset päämäärät

Talousarviossa ja -suunnitelmassa asetetaan palvelujen järjestämistä ja investointeja koskevat tavoitteet kunnan eri tehtäville. Samalla osoitetaan myös resurssit mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi joko budjettirahoitteisesti määrärahoina tai kohderahoitteisesti tulo- ja pääomarahoituksena. Kunnan tulisi ottaa kantaa talousarviossa ja -suunnitelmassa myös tytäryhteisöille ja yhteistoimintayhteisöille asetettaviin tavoitteisiin.

Talousarvio on strategian käytännön toteuttamisen lisäksi strategian arvioinnin ja seurannan väline. Arviointi kohdistuu kunnan valtuusto- ja hallitustason strategisten tavoitteiden ohjausvoiman arviointiin eli käytännössä talousarvion seurantaan.

1.1. Yleinen taloudellinen tilanne

Talouden taantuma on väistymässä, ja kasvu käynnistyy vähitellen. Julkinen talous pysyy kuitenkin alijäämäisenä, ja velka kasvaa edelleen. Vuonna 2025 BKT:n arvioidaan kasvavan 1,6 prosenttia ja 2026 vuonna 1,5 prosenttia.

Yksityisen kulutuksen kasvu vahvistuu, kun inflaatio hidastuu ja korot alenevat. Investoinnit kasvavat, kun rakentaminen toipuu jyrkästä laskusta ja energiasiirtymään sekä turvallisuuteen liittyvät investoinnit lisääntyvät. Hallituksen toimet julkisen talouden vahvistamiseksi nostavat hintoja, vähentävät kotimaista kysyntää ja hidastavat talouden kasvua vuosina 2025 ja 2026.

Työllisyys kääntyy uudelleen kasvuun, kun talous toipuu ja hallituksen työllisyystoimet sekä maahanmuutto lisäävät työvoiman tarjontaa. Vuoteen 2026 mennessä työllisyys kasvaa noin prosentin vuosittain, ja 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 73,9 prosenttiin. Vuonna 2026 työttömyysaste alenee 6,9 prosenttiin.

Talouden toipuessa taantumasta julkisen talouden alijäämät alkavat vähitellen pienentyä. Lisäksi hallituksen ohjelmassaan ja kehysriihen yhteydessä päättämät toimet vahvistavat julkista taloutta. Julkisen talouden alijäämän ennustetaan ensi vuonna olevan 3,1 prosenttia ja 2026 vuonna 2,6 prosenttia.

Valtionhallinnon ja paikallishallinnon pienevät alijäämät ja talouskasvu hidastavat velkasuhteen kasvua vuodesta 2025 eteenpäin, vaikka velkasuhteen kasvu jatkuukin läpi koko ennustejakson.

1.2. Kuntatalouden kehitysnäkymät

Hallitusohjelma sisältää monia kuntien toimintaan ja talouteen vaikuttavia uudistuksia. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus

uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantulon sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Lisäksi jatketaan kiinteistöverouudistusta, jonka päämääränä on saattaa rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan paremmin niiden todellisia käypiä arvoja. Hallitusohjelman ja hallituksen julkisen talouden suunnitelman päätösten mukaisesti kuntien toimintaedellytyksiä vahvistetaan myös kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentämällä tai kuntien maksutuloja lisäämällä.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille 1.1.2025. Samassa yhteydessä kuntien vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta laajenee. Uudistuksen yhteydessä kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuksista laajennetaan koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös perus- ja ansiopäivärahaa. Työttömän osallistuminen työllistymistä edistävään palveluun ei jatkossa enää katkaise kunnan vastuuta työttömyysetuuden rahoituksesta. Uusiin ja laajeneviin tehtäviin myönnetään täysimääräinen valtionosuusrahoitus. Lestijärven kunnalle valtionosuuksissa myönnetty TE-palveluiden rahoitus on vuodelle 2025 arviolta 48 721 euroa.

Kuntien roolia kotoutumisen edistämisestä vahvistetaan 1.1.2025 voimaan tulevan kotoutumislain mukaisesti. Kunnille myönnetään rahoitusta muun muassa matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluihin, monialaiseen osaamiskeskustyyppiseen toimintaan, monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestämiseen sekä työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen.

Kuntatalouden toimintamenoja kasvattaa vuosina 2025–2028 etenkin hintojen nousu. Koulutuksen palvelutarve pysyy painelaskelmassa kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi, mikä pitää toimintamenojen volyymikasvun negatiivisena. Koulutuksen palvelutarpeen lasku ja pienenevä rahoitus haastavat kuntia, joissa lapsi- ja nuorisoiäluokat pienenevät, toiminnan sekä palveluverkon sopeuttamiseen.

Kuntatalouden toimintatulot kasvavat painelaskelmassa keskimäärin prosenttina vuodessa vuosina 2025–2028. Verotulot säilyvät kuntahallinnon merkittävimpänä tulolähteenä siitä huolimatta, että ne sote-uudistuksen seurauksena likimain puolittuivat.

Kuntien valtionapuihin osoitetaan noin 5,5 mrd. euroa vuonna 2025. Laskennalliset valtionosuudet ovat noin 4,5 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset 0,5 mrd. euroa ja muut valtionavut 0,5 mrd. euroa. Kehyskauden lopussa vuonna 2028 valtionavut ovat noin 5,6 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on 4,5 mrd. euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla valtionavustusten tasoa alennetaan hallitusohjelman ja hallituksen lisäsopeutus päätösten mukaisesti asteittain yhteensä 75 milj. euroa vuonna 2025 ja 150 milj. euroa vuodesta 2026 lukien.

Kuntatalouden vuosikate heikkenee edelleen vuonna 2025 ja vuosikate on vuosina 2025–2027 noin 2,8 mrd. euroa. Painelaskelman perusteella kuntatalouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino kasvaa toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna vuonna 2025 jo noin -1,6 mrd. euroon. Vuosina 2026 ja 2027 toiminnan ja investointien rahavirta

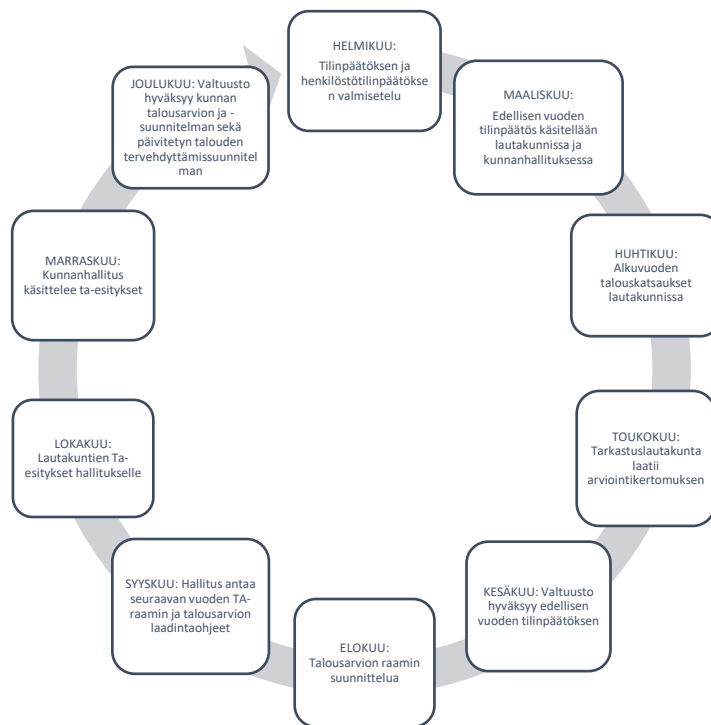
heikkenee edelleen hieman: -1,8 mrd. euroon vuonna 2026 ja -2,0 mrd. euroon vuonna 2027.

Vuosikatteet eivät riitä kehysvuosina poistoihin tai nettoinvestointeihin. Tulojen ja menojen merkittävä epätasapaino merkitsee kuntataloudessa veronkorotuksia ja tiukkaa budjettikuria tulevina vuosina.

Vuonna 2023 kuntatalouden lainakanta oli noin 19,6 mrd. euroa. Negatiiviset toiminnan ja investointien rahavirrat kasvattavat lainakannan 26,8 mrd. euroon vuonna 2028.

Koko maan tasolla tarkasteltuna laskennallinen paine veroprosentin korotukseen kasvaa selvästi tarkastelukauden aikana, mutta tasoittuu kehyskauden loppua kohden mentäessä maltilliselle tasolle. Tarkastelukauden ajan ja sen lopussa suurin paine veroprosentin korotukseen on pienissä alle 5 000 asukkaan kunnissa. Asukasluvultaan pienempien kuntien tilannetta vaikeuttaa lisäksi se, että näissä kunnissa kunnallisveroprosentti on pääsääntöisesti jo nykyisin suurempia kuntia korkeampi ja kunnallisveroprosentin yksikkötuotto suuria kuntia matalampi. Lisäksi pienempien kuntien mahdollisuudet sopeuttaa toimintojaan ovat usein varsin rajalliset.

1.3. Talouden vuosikello

2. Talousarvion laadinnan lähtökohdat

Lestijärven kunnan organisaatorakenteessa ja henkilöstön tehtäväkuivissa tulee tapahtumaan muutoksia vuoden 2024-2025 aikana. Muutoksia valmistellaan syksyn 2024 aikana ja muutoksilla on vaikutusta myös talousarvion laadintaan.

Lestijärven kunnan tulee kattaa taseeseen kertynyt alijäämä vuoden 2026 loppuun mennessä. Vuoden 2023 tilinpäätöksessä kattamatonta alijäämää oli taseessa 2 715 440,87 euroa eli noin -3 982 euroa/asukas.

Kunnalla on vuonna 2023 päivitetty talouden tervehdyttämissuunnitelma, joka tulee ottaa huomioon talousarviota laadittaessa ja päivittää ajan tasalle, mikäli tarvetta on.

Lestijärven kunnassa täyttyi 2023 vuoden tilinpäätöksen perusteella kriisikuntakriteerin tunnusluku konsernin osalta ja tämä käynnistää arviointimenettelyn syksyllä 2024. Kunta on nimennyt jäsenen arviointiryhmään. Arviointiryhmän toimikausi on 5.9.2024-31.1.2025. Arviointimenettelyn tuloksilla saattaa olla vaikutusta vuoden 2025 talousarvion sisältöön.

2.1 Palkat ja henkilöstökulut

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimuksen nykyinen sopimuskausi päättyy 30.4.2025. Vuodelle 2025 voi tulla jo tiedossa olevien sopimuskorotusten lisäksi muita sopimuskorotuksia, jotka eivät ole tiedossa raamia annettaessa.

Talousarviovuodelle 2025 on tiedossa seuraavat työehtosopimusten mukaiset palkankorotukset:

- 1.2.2025 Kehittämishjelmaerä (keskitetty) n. 0,35 %
- 1.6.2025 Kehittämishjelmaerä (paikallinen) n. 0,45 %

Talousarviovuodelle 2025 varaudutaan tuleviin korotuksiin laskemalla palkkoihin edellä olevien korotusten takia 4 %:n korotus. Työnantajan sivukuluprosenttina käytetään 23,1 %.

Sivukuluprosentti muodostuu seuraavista elementeistä:

- KVTEL 24,40 %
 - josta työnantajan osuus 16,79 %
- VAEL 24,83 %
 - josta työnantajan osuus 16,34 %
- Tasausmaksu 2,75 %
- sairausvakuutusmaksu 1,75 %
- työttömyysvakuutusmaksu 0,57 %
- tapaturmavakuutusmaksu 0,54 %
- muut 0,7 %

Vuoden 2023 alusta eläkemenoperusteinen maksu poistui kunnilta ja tilalle tuli uusi tasausmaksu. Lestijärven kunnan tasausmaksun määrä on 2025 vuonna on 46 928,88 €.

Hallintojohtaja syöttää budjettiin kunkin toimialan (pl. Seutukunta ja maaseututoimi) henkilöstömenot sivukuluineen toimialojen toimittaman henkilöstölistauksen mukaisesti.

2.2 Verotulot

Lestijärven kunnan verotulot ovat kehittyneet viime vuosina seuraavasti:

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	Ennuste 2024
Tulovero	1 728 184,40	1 853 621,49	2 026 562,42	1 891 397,20	880 120,00	1 070 636,39	1 070 969,00
Yhteisövero	380 619,74	443 922,61	677 932,05	665 394,49	381 530,00	351 296,38	370 233,00
Kiinteistövero	272 616,86	245 068,09	278 218,16	288 027,95	417 224,00	1 422 169,48	657 138,74

Vuodelle 2024 budjetoitu verotulo on alittumassa 745 761,51 eurolla johtuen kiinteistöverotulojen arvioitua pienemmästä kertymästä. Tuulivoimaloiden osalta kiinteistöverotuotto jää 2024 vuodelta 753 287,74 euroa ennakkotietoja pienemmäksi.

Verotulojen suunnittelussa on käytetty pohjana Kuntaliiton verotulojen ennustekehikkoa, jota on suhteutettu kunnan kokoon ja elinkeinorakenteeseen sekä aikaisempien vuosien toteutuneisiin verotuottoihin. Ennustekehikon mukaan kunnallisverotuotto tulee vuonna 2025 kasvamaan 5,9 % ja kiinteistöverotuotto 2,6 %. Yhteisöveron tuoton ennustetaan laskevan 0,6 %. Raamilaskelman pohjana on käytetty kunnallisverotuotolle vuoden 2024 ennustetta ja kiinteistöverotuotolle 1 % kasvua. Kiinteistöverotuottoihin on lisäksi huomioitu tuulivoimaloiden kiinteistöverotuottoja yhteensä 820 343,41 euroa. Yhteisöverotuoton osalta raamilaskelma on laskettu Kuntaliiton ennustekehikon mukaisella 0,6 % laskulla.

Vuodelle 2025 verotuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Tulovero	1 070 139 €
Yhteisövero	368 011,60 €
Kiinteistövero	1 117 854,98

2.3 Valtionosuudet

Lestijärven kunnan valtionosuudet ovat kehittyneet seuraavasti:

	2019	2020	2021	2022	2023	TA 2024	Ennuste 2024
Valtionosuudet	3 108 533,00	3 222 267,00	2 917 381,00	2 833 551,00	931 934,00	1 313 704,00	1 360 908,00
,josta harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus	110 000,00				180 000,00		

Talousarvioon vuodelle 2024 budjetoitu valtionosuus on ylittymässä 47 204 eurolla.

Lestijärven kunnan vuoden 2025 peruspalvelujen valtionosuudet ennakkotiedon (6.8.2024) mukaan ovat 1 333 788 euroa, veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvaus 171 168 euroa ja kotikuntakorvaus 0 euroa eli yhteensä 1 504 956 euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on -142 740 euroa. Valtionosuuskertymä kokonaisuudessaan vuodelle 2025 on siis **1 362 216** euroa.

Talousarvion raamissa valtionosuuksina vuodelle 2025 on käytetty ennakkolaskelmien perusteella 1 362 216 €.

3. Laadintaohjeet lautakunnille

3.1 Käyttötalousosa

Vuoden 2025 talousarvio ja suunnitelmavuosien 2026-2029 taloussuunnitelmat laaditaan tässä ohjeessa esitetyn mukaisesti.

Toimialat laativat käyttötalousosaa koskevat esityksensä ja käsittelevät ne lautakunnassa 8.11 mennessä. Tämän jälkeen esitykset toimitetaan hallintojohtajalle koko kuntaa koskevaa laskelman laatimista varten. Hallintokuntien tulee huomioida talousarviota ja -suunnitelmaa tehdessään mahdollinen yleisen kustannustason nousu.

Käyttötalouden budjetti laaditaan Accunan budjetointi -työkalulla. Budjetin syöttöpohjien käyttö on sallittu seuraaville henkilöille:

- Tiina Kujala, Ilkka Närhi, Virpi Orava, Maria Tofferi, Minna Kauppinen, Erna Hilli ja Jukka Hautamäki.

Budjettiin ei voi syöttää TA-vuotta ja TS-vuosia yhtä aikaa, vaan budjetti syötetään vuosi kerrallaan. Kun vuosi 2025 on syötetty, hallintojohtaja avaa suunnitteluvuoden 2026, jolloin jo syötetyt luvut kopioituvat suoraan suunnitteluvuodelle ja niitä voi tarpeen vaatiessa vielä muokata. Toimialoja pyydetään ilmoittamaan hallintojohtajalle, kun luvut on kunkin vuoden osalta syötetty.

Tehtäväalueittain käyttötalousosan sanalliset perustelut laaditaan yhdenmukaisesti seuraavasti eriteltynä:

- Toimielin ja tehtäväalueen nimi sekä toimielimen toiminnan kuvaus, eli mistä tehtävästä se vastaa ja mikä on sen olemassaolon peruste.

- Talousarvio- ja suunnittelukauden 2025-2029 toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset eli tiivis kuvaus toiminnan painopisteisiin, palvelurakenteeseen, toimintaan ja toiminnan perusteisiin tulevista muutoksista.
- Strategiset tavoitteet vuodelle 2025.
- Lautakuntien on huomioitava menoissa ja tuloissa sellaiset toiminnalliset muutokset, jotka perustuvat tuleviin lainsäädännöllisiin velvoitteisiin tai muihin toimintaa ohjaaviin keskeisiin muutoksiin.

Strategiset tavoitteet kuvataan talousarviokirjaan taulukkomuodossa. Strategiset tavoitteet tulevat suoraan voimassa olevasta kuntastrategiasta. Toimialakohtaiset tavoitetaulukot on koottu tämän ohjeen liitteeseen (liite 1). Taulukoita hyödynnetään jatkossa myös osavuosikatsauksissa talousarvion toteumaa seurattaessa. Tällöin taulukkoihin lisätään sarake Toteuma.

Toimialat voivat täydentää strategisia tavoitteita lisäksi toiminallisilla tavoitteilla, jotka eivät kaikilta osin ole valtuustoon nähden sitovia. Näillä tavoitteilla täydennetään strategisia tavoitteita siten, että tavoitteet kattavat tehtävälueen perustehtävät. Täydentävät tavoitteet ovat sitovia lautakuntatasolla. Toimialoilla saattaa olla myös erillisiä ohjelmia esim. sivistystoimella liikuntaohjelma, jossa on asetettu tavoitteita toiminnalle (liite 2).

Kuntalain mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Toiminnalliset tavoitteet ja määrärahat ovat sitovia toimialatasolla ja niiden toteutumisesta on vastattava valtuustolle, ellei niiden sitovuudesta ole muuta päätetty.

Toimialojen tulee asettaa laatu-, taloudellisuus- ym. tavoitteita sen mukaan kuin eri tehtävissä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Tavoitteisiin tulee aina liittää mittari, jotta tavoitteen toteutumista voidaan seurata.

Tavoitteita laatiessa tulee samalla arvioida myös, onko niihin realistista päästä, sillä tavoitteiden toteutuminen tulee osoittaa seuraavassa tilinpäätöksessä. Tavoitteiden tulee olla sellaisia, joiden saavuttaminen on vähintään osittain riippuvaista omasta toiminnasta. Tavoitteiden tulee kohdistua hallintokuntien ydintoimintaan ja olla ajantasaisia ja merkityksellisiä nykytilanteessa. Tavoitteiden ei myöskään tule olla sellaisia, että niiden toteutuminen on itsestään selvää.

Sanallinen osio laaditaan word-tiedostoon käyttäen fonttia Arial 12 ja toimitetaan hallintojohtajalle koko kunnan talousarviokirjan kokoamista varten.

3.2. Investointiosa

Investointiosaan sisällytetään suunnitelma talousarviovuodelle ja taloussuunnitelmavuosille. Investointiohjelma laaditaan vuosille 2025-2029. Investointiohjelma hyväksytään vuoden 2025 osalta sitovana ja taloussuunnitelman vuosien 2026-2029 osalta ohjeellisena.

Investoinnit toteutetaan kunnanvaltuuston hyväksymien määrärahojen puitteissa. Mahdolliset investointien lisämäärärahat ja muut muutokset edellyttävät aina asianomaisen toimielimen, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston käsittelyä. Jos kysymys on kunnan kehittämiseen liittyvästä investoinnista tai välttämättömästä tarpeesta, hyväksytään investointiohjelmaan uusia hankkeita myös talousarviomuutoksina.

Investointiosaan budjetoidaan hankkeet, joiden kustannukset ovat enemmän kuin 5 000 euroa ja joiden käyttöikä on pidempi kuin kolme vuotta. Investoinnit kirjataan taseeseen omaisuudeksi ja vähennetään poistamalla. Investoinnilla on täten vaikutus kunnan omaisuuteen.

Huomioitavaa kuitenkin on, että kaikki yli 5 000 euroa maksavat hankinnat eivät ole investointeja, vaan esim. omaisuutta ylläpitävät korjausmenot ovat käyttömenoja. Jos investointihanke toteutetaan useamman vuoden aikana, tulee se jakaa suunnitelmavuosille.

Talousarviossa on myös huomioitava investointien vaikutukset käyttötalouteen. Toimialakohtainen investointiohjelma tulee toimittaa hallintojohtajalle viimeistään **8.11.2024**.

3.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Talousarviossa on hyvä ottaa kantaa myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumiseen. Sisäisellä valvonnalla pyritään varmistamaan, että organisaatio saavuttaa tavoitteensa. Sisäinen valvonta käsittää kaikki ne toimenpiteet ja menettelyt, jotka turvaavat tavoitteisiin pääsemistä. Talousarviossa ja sen sanallisissa perusteluissa tulee huomioida toimintaan ja talousarvion toteutumiseen kohdistuvat riskit tehtävälueittain talousarvion sitovuustasojen mukaisesti.

Päivitetty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje tuodaan hallitukselle ja valtuustolle hyväksyttäväksi loka-marraskuussa, minkä jälkeen se on toimialojen hyödynnettävissä talousarvion ja toimintasuunnitelman laadinnassa.

3.4 Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelmassa henkilöstöä tarkastellaan osana toiminnan ja talouden suunnittelua. Tarkoituksena on ottaa huomioon sellaiset toiminnassa tapahtuvat muutokset, jotka ovat ennakoitavissa ja joilla on vaikutusta henkilöstön rakenteeseen, määrään tai ammatilliseen osaamiseen.

Toimialoja pyydetään toimittamaan talousarviovuotta ja suunnitteluvuosia koskevat tiedot henkilöstömuutoksista hallintojohtajalla viimeistään **4.10.2024** mennessä.

4. Talousarvion raami

	Tulot	Menot	Netto
Yleishallinto	17 660,00	622 107,50	-604 447,50
Sivistystoimi	47 815,00	1 545 881,80	-1 498 066,80
Tekninen toimi	12 000,00	558 248,50	-546 248,50
Elinkeinopalvelut	0,00	102 850,00	-102 850,00
Liiketoiminta	732 990,90	761 020,00	-28 029,10

Tuloslaskelma 2025 (ilman seutukuntaa ja maaseututoimea)

- Toimintatuotot 810 465,90 €
- Toimintakulut 3 590 107,80 €
- Toimintakate -2 779 641,90 €

- Verotulot 2 556 835,59 €
- Valtionosuudet 1 362 216,00 €

- Rahoitustuotot/-kulut -192 000,00 €

- Vuosikate 947 409,69 €
- Poistot 500 000,00 €

- Tilikauden yli-/alijäämä 447 409,69 €

5. Talousarvion laadinta-aikataulu

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan vuosille 2025-2029 seuraavan aikataulun mukaisesti:

25.9.2023	Kunnanhallitus antaa raamin lautakunnille
4.10.2024	Henkilöstömuutokset 2025-2029 toimialoittain hallintojohtajalle
vk 45	Lautakunnat käsittelevät talousarvioesityksensä
8.11.2024	Toimialakohtainen investointisuunnitelma hallintojohtajalle
20.11.2024	Kunnanhallituksen I talousarviokäsittely
vk 49	Lautakunnat käsittelevät talousarvioesityksensä uudelleen, mikäli kunnanhallitus on palauttanut esitykset lautakunnille
11.12.2024	Kunnanhallitus käsittelee talousarvion ja taloussuunnitelman
19.12.2024	Kunnanvaltuusto käsittelee talousarvion ja taloussuunnitelman

LIITE 1 Kuntastrategian mukaiset tavoitteet toimialoittain

Yleishallinto

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Lestijärvi ei ole kriisikunta	Talouden toteuma on talousarvion mukainen tai sitä parempi	Toimintamenot vs. talousarvion aikaan sidottu toteuma Tilinpäätöksen vuosikate Tilinpäätöksen tilikauden tulos	≤ talousarvio parempi kuin ta parempi kuin ta
	Vähintään osasta talouden sopeuttamissuunnitelman säästötoimenpiteistä on voitu luopua	Tarvittavien sopeutustoimien määrä	50 %
	Taloukskatukset säännöllisesti kunnanhallitukselle tiedoksi.	Taloukskatusten määrä	4
	Kunnan taloudellinen toiminta on laadukasta	Viivästyskorkojen osuus rahoitusmenoista, myyntisaamisten määrä	alle 1 % pienempi kuin edellisvuonna
	Kunnan taksat vastaavat alueen yleistä hintatasoa	Nousuprosentti Suhde alueen hintatasoon	väh. indeksikorotus yli 90 % alueen hintatasosta
	Kunta seuraa yhtiöomistustensa toiminnan kehittymistä ja asemaa osana kuntakonsernia ja tekee aktiivisesti omistajapoliittisia ratkaisuja. Omistajapoliittiset ratkaisut (esim. investoinnit) tehdään ennakoiden ja kunnan etu turvaten.	omistajaohjauskokous/yhtiö/v Konserniohjausjaoston kokous/v	väh. 4 väh. 2
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Hyvinvoiva henkilöstö	Kunnan koko henkilöstöllä on tehtävänkuvat	valmiusaste	100 %
	Kuntaorganisaation hierarkia on selkeä työmäärä jakautuu tasaisesti	Organisaatiokaavio ajan tasalla Työajanseuranta	Valmiusaste Ylityötunteja/kk
	Kunnassa on henkilöstöohje käytäntöjen yhtenäistämiseksi	Valmiusaste	Valmiusaste
	Kunnassa on kehityskeskusteluohje ja kehityskeskustelukulttuuri on juurrutettu osaksi vuosittaista toimintaa	Valmiusaste Käydyt kehityskeskustelut/vuosi	100 % 1/työntekijä

	Kunnassa on rekrytointiohje laadukkaan rekrytointitoiminnan ja perehdyttämisen tueksi Työhöntulokysely 2 kk työhön tulon jälkeen yli 6 kk:n työsuhteissa	Valmiusaste, Työhöntulokyselyjen määrä/työhön tulleet	100 % 100 %
	Toimiva työterveyshuolto	käyttöaste, kustannus/työntekijä	
	Työtyytyväisyyttä seurataan	Työhyvinvointikysely vuosittain	1/vuosi
	Kunnassa on "Code of conduct", lanseerattu esimies- ja alaistaidot	Valmiusaste	Valmiusaste
	Motivoivan palkkausjärjestelmän kehittäminen	valmiusaste	Valmis 2025 vuoden alussa
	Henkilöstöetujärjestelmän laatiminen	valmiusaste	Otettavissa käyttöön 1.1.2025
	Kunnassa on aloitettu työhyvinvointitoiminta	toimintapäivien toteuma	2 pv/vuosi
	Tuetaan etä- ja hybridityötä	etätöypäivien määrä	
	Työntekovälineet ja -järjestelmät ovat nykyaikaiset	laitehankinnat, €/työntekijä Järjestelmän/käytettävän ohjelmiston ikä, v	1000 €/vuosi < 5 vuotta
	Henkilökunnalle on koulutusta digitalisaation hyödyntämisestä	koulutuspäivien määrä/vuosi/työntekijä	1
	Sähköisten asiointikanavien kehittäminen	Asiointikanavien määrä,	> 1
	Kunnan tunnettuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen: Onnistutaan kunnan brändäyksessä	Kuntaan on laadittu markkinointisuunnitelma	Valmiusaste
Kunnan kohteet ovat hyvin esillä kuntalaisille ja matkailijoille.		Kohteiden määrä nettisivuilla	pysynyt nykyisellä tasolla
Lestijärvi-esite valmistetaan 2025–2026		Valmiusaste	Valmis 1.1.2027
Kunnan tunnettuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen: Viestintä on laadukasta	Kunnan viestinnän hyvä taso säilytetään ja kunnan tiedottaminen on ammattitaitoista.	Viestinnässä selkeät vastualueet Viestintäkanavien määrä	Vastuut määritelty Kanavien määrä pysyy samana väh. 0,5 htv
	Kotisivujen ylläpitämiseen ja viestintään on käytettävissä henkilöstöresurssi.	Henkilöstöresurssi	
	Kunnassa on päivitetty viestintäsuunnitelma	Valmiusaste	Valmis 31.12.2025

Sivistyslautakunta

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Lestijärvi ei ole kriisikunta	Talouden toteuma on taloussuunnitelman mukainen tai sitä parempi	Vastuualue johtajat osallistuvat aktiivisemmin taloussuunnitteluun ja seurantaan.	1-3kk välein talouskatsaus Toteumaprosentti 98 %
	Taloussuunnitelmat säännöllisesti lautakuntaan.	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja esittelee sivistyspalvelujen taloussuunnitelman lautakunnassa neljännesvuosittain.	
	Kunnan taksat vastaavat alueen yleistä hintatasoa	Nousuprosentti ja suhde alueen hintatasoon	Hintojen vertailu tehdään alkuvuodesta ja esityshintojen tarkistuksesta vuosittain lautakuntaan.
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Hyvinvoiva henkilöstö	Kehityskeskustelukulttuuri on juurrutettu osaksi vuosittaista toimintaa	Käydyt kehityskeskustelu/vuosi Vastuualue johtajat käyvät kehityskeskustelut omilla toimialoillaan huhtikuun loppuun mennessä ja osallistuvat itse sivistys- ja hyvinvointijohtajan järjestämään kehityskeskusteluun viimeistään toukokuun loppuun mennessä.	85-90% työntekijöistä osallistunut kehityskeskusteluun aikataulun mukaisesti.
	Työntekövälineet ja – järjestelmät ovat nykyaikaiset	Laitehankinnat €/työntekijä Järjestelmän/käytettävän ohjelmiston ikä, v	Yli kolme vuotta vanhat laitteet pyritään laittamaan kierrätykseen tai löytämään laitteille uusiokäyttöä.
Turvallisuus: Digitalisaation hyödyntäminen	Henkilökunnalle on koulutusta digitalisaation hyödyntämisestä ja tietoturvan edistämisestä	koulutuspäivien määrä/vuosi/työntekijä	

Peruskoulu

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen: 1. Turvallisuus	Lestin koululla on toimiva koulukuraattori, koulupsykologi, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja kokonaisuus	Nykyisen palvelutason nykytila arvio ja sen seuranta hyvinvointialueen aloittamisen jälkeen. Oppilaiden hyvinvointi kysely	Oppilaiden turvallisuuden tunteen pysyminen samana tai kehittyminen. Oppilaan pääsy tukipalveluihin samalla tasolla tai tason kehittyminen.

	Koulussa tehdään verkostotyöskentelyä kouluhaluttomuuteen puuttumiseksi ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.	Oppilaiden hyvinvointikysely. Hanke raportit	Oppilaiden hyvinvoinnin kehittyminen nykyisestä tasosta.
2. Digitalisaation hyödyntäminen	Koululla on otettu käyttöön sähköinen oppimisympäristö Älylaitetekanta on päivitetty	Laitteiden määrä suhteessa oppilasmäärään. Laitteita jokaisen oppilaan käytössä.	Laitehankintoihin varataan riittävästi resurssia, joiden käyttöä lautakunta valvoo.

Varhaiskasvatus

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Lestijärvi ei ole kriisikunta	Varhaiskasvatuksen tulee olla kustannustehokasta.	Henkilöstömenojen seuranta Sijaiskulujen aktiivinen seuranta.	Pysyttäisiin taloussuunnitelman mukaisessa budjetissa. Toteumaprosentti palkkakustannuksissa 98 %.
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: Hyvinvoiva henkilöstö	Henkilöstön osaamista ja jaksamista tuetaan täydennyskoulutuksen avulla.	Koulutuspäivien määrän seuraaminen pv/hlö/v	2-5pv/hlö/v
Digitalisaation hyödyntäminen	Uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kokeilla ja oppia digilaitteiden käyttöä oppimisvälineinä.	Laitteiden määrä suhteessa lasten lukumäärään. Opetustuokioiden ja käytön määrän seuraaminen.	Kaikki lapset osallistuvat vähintään puoleen opetustuokiosta.

Kirjasto- ja kulttuuritoimi

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kuntalaisten perustarpeiden ylläpitäminen:	Omatoimikirjasto otettu käyttöön	Valmiusaste 100 %	Kävijämäärä kasvu Tavoitettavuuden lisääntyminen.
Hyvinvoinnin ylläpitoon innostaminen	Kulttuurikasvatussuunnitelmaa 2022–2026 toteutetaan suunnitelmallisesti. Syksyllä 2022 käynnistyneen yhteistyön jatkaminen.	Toteutuman vertaaminen vuosikelloon ja strategiaan.	Pysytään vuosikellon mukaisessa suunnitelmassa.

	Tapahtumia järjestetään kaiken ikäisille	Tapahtumien määrä ikäryhmittäin Osallistujat/tapahtuma	Tapahtumiin osallistujamäärän vakiinnuttaminen. Vaikuttavuus arviointi.
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen: Turvallisuus	Sosiaalisuutta tuovia perinteisiä tapahtumia järjestetään vuosittain (joulunavaus, Lestiviikko)	Tapahtumien määrä/vuosi Osallistujien määrä/tapahtuma	Nykyisistä tapahtumista luopumista pyritään välttämään. Jatkuvuus luo turvallisuutta.
Kunnan tunnettuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen: Onnistutaan kunnan brändäyksessä	Lestijärvellä on omaa kulttuuritarjontaa Kulttuurimaakuntahankkeen kautta on toteutettu toimenpiteitä.	Kulttuuritarjonnan määrä Hankkeen kautta toteutettujen toimenpiteiden määrä.	Tapahtumat tavoittavat kuntalaisia.

Nuoriso- ja liikuntatoimi

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
	Latuverkostoa on kehitetty	Käyttöasteen seuraaminen.	Nykyisen käyttöasteen säilyttäminen
	Kesä- ja talviliikuntapaikat ja retkikohteet ovat hyvin hoidettuja	Nykytila arvio	Palvelutason parantuminen
	Lestijärvellä on moottorikelkkareitistö. Ollaan hankesuunnitelmassa.	Hankesuunnitelmassa edistytty	Aikataulu reitistön käyttöönotolle laadittu.
	Liikuntaohjelmaa 2021–2026 on toteutettu suunnitelmallisesti	Väliarvion helmikuussa 2023	Väliarvio valmis ja tarvittavista toimenpiteistä suunnitelma.
	Nuorten hyvinvointia on tuettu ja edistetty	Kesätöihin palkattujen nuorten määrä/v	4-5 nuorta työllistetään
	Kulttuurin ja taiteen keinoin pyritään kasvattamaan nuorten hyvinvointia.	KUMAHA-yhteistyön määrä Hankkeiden määrä/vuosi	Kulttuurikasvatussuunnitelma toteuma.

Suunnittelu ja valvonta

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: 1. Lestijärvi ei ole kriisikunta	Talouden toteuma on talousarvion mukainen tai parempi	Toimintamenot vs. talousarvion aikaan sidottu toteuma	≤ talousarvio
	Talouskatsaukset säännöllisesti lautakuntaan	Talouskatsauksien määrä/v	4
	Kunnan taksoja on tarkistettu vastaamaan alueen yleistä hintatasoa	Nousuprosentti Suhde alueen hintatasoon	väh. indeksikorotus yli 90 % alueen hintatasosta
2. Hyvinvoiva henkilöstö	Kehityskeskustelukulttuuri on juurrutettu osaksi vuosittaista toimintaa	Käydyt kehityskeskustelut/vuosi, Toukokuun loppuun mennessä käydyt kehityskeskustelut	100 % 85 – 90 % työntekijöistä osallistunut kehityskeskusteluun aikataulun mukaisesti.
	Työntekovälineet ja –järjestelmät ovat nykyaikaiset	Laitehankinnat €/työntekijä Järjestelmän/käytettävän ohjelmiston ikä, v	1000 €/vuosi < 5 vuotta
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen 1. Vetovoimaisuuden lisääminen	Asunto- ja tonttitarjonta vastaa kysyntää	Tiedustelujen määrä/v Toteutuneet kaupat/vuokraukset/v	1 tai useampi = kysyntä

2. Turvallisuus	Turvallisuusharjoitukset kunnan kiinteistöissä	Harjoitusten määrä/vuosi	1
3. Toimiva kaavoitus	Discolandin alue on suunniteltu/kaavoitettu	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
	Parannan alue on kaavoitettu houkuttelevammaksi	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
	Uusi asuinalue on hahmoteltu	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
	Kunnalla on tarjota yritystontteja pohjavesialueen ulkopuolelta	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
4. Digitalisaation hyödyntäminen	Henkilökunnalla on koulutusta digitalisaation hyödyntämiseen	Koulutuspäivien määrä/v/työntekijä	1

Ympäristöhuolto

Kuntastrategian 2022–2025 mihin pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen: Turvallisuus	Maakuntajärvi Lestijärven kunnostamiseksi on tehty suunnitelma. Hankerahoitus on selvitetty.	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe

Elinkeinoelämän edistäminen

Kuntastrategian 2022–2025 mihin pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kuntalaisten perustarpeiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen: 1. Palvelut	Kunta on laatinut ja toteuttaa elinkeino-ohjelmaa	Valmiusaste	Valmis 31.12.2027
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen: 1. Vetovoimaisuuden lisääminen	Kunnassa sijaitsevat työpaikat ovat esillä kunnan kotisivuilla	Verkkosivuilla olleet työpaikat/kaikki työpaikat	80 %
	Kuntaa markkinoidaan etätyöpaikkana	Suunnitteluvaihe	Suunnitteluvaihe
	Kuntamarkkinointi on kehitetty	Suunnitteluvaihe	Suunnitteluvaihe
2. Digitalisaation hyödyntäminen	Valokuituverkon kehittäminen Kaustisen seutukunnan hankkeiden kautta		
Kunnan tunnettuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen: 1. Onnistutaan kunnan brändäyksessä	Edistetään matkailualan kehittymistä		

Liiketoiminta

Kuntastrategian 2022–2025 osa, mihin tavoite pohjautuu	Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kuntalaisten perustarpeiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 1. Asunnot	Asuntojen kunnosta huolehditaan	Kunnostettujen asuntojen määrä/vuosi	2
	Kunnan kiinteistöjen kunto on selvillä	Kiinteistöstrategia on laadittu Riskikohteisiin tehty kuntokartoitus	Valmiusaste 1/vuosi
	Kunnassa on keskustassa sijaitsevia esteettömiä asuntoja	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
2. Hyvinvoinnin ylläpitämiseen innostaminen	Etätyöpiste on uusittu	Suunnitelmavaihe	Suunnitelmavaihe
Talouden tasapaino ja kestävä kuntatalous: 1. Lestijärvi ei ole kriisikunta	Kunnan taksoja on tarkistettu vastaamaan alueen yleistä hintatasoa	Nousuprosentti Suhde alueen hintatasoon	väh. indeksikorotus yli 90 % alueen hintatasosta
Asukasluvun vähenemisen pysäyttäminen 1. Vetovoimaisuuden lisääminen	Asukastyytyväisyyttä mitataan vuosittain	Asukastyytyväisyyskysely/asuntokunta Vastausprosentti	100 % > 50 %
	Lestijärveltä pois muuttaneille tehdään poismuuttokysely	Poismuuttokyselyjen määrä Vastausprosentti	80 % poismuuttaneista > 50 %
4. Digitalisaation hyödyntäminen	Kunnan asunnoissa on hyvät tietoliikenneyhteydet	Tietoliikenneyhteyksien kysyntä: asukkaiden yhteydenotot Suunnitteluvaihe	> 30 % kiinteistön asukkaista Suunnitteluvaihe

LIITE 2 Liikuntaohjelmassa asetetut tavoitteet

Peruskoulut

Liikuntastrategian 2021–2026 osa, mihin tavoite pohjautuu	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo
Lasten liikunnallinen iltapäivätoiminta	Tarjotaan koulun jälkeen liikunnallisia kerhoja	Kerhojen määrä Kerhoihin osallistuvien oppilaiden määrä	Koululla toimii ainakin 1 liikuntaan painottunut kerho
Koululiikunta	Kouluyhteisö sitoutuu liikkuva koulu -toimintaan	Opettajat sitoutuvat merkitsemään liikuntaa edistävien toimien määrää koulupäivänä. mm. taukojummat ja liikunnalliset oppitunnit	Uusien välkkäri liikuttajien kouluttaminen

Varhaiskasvatus

Liikuntastrategian 2021–2026 osa, mihin tavoite pohjautuu	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo
Lestijärven päiväkoti ja ryhmis liittyvät Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaan	Syksyllä 2022 käynnistynyttä hanke yhteistyötä jatketaan vuonna 2023.	Ohjaukertojen määrä Ohjaukertoihin osallistuneiden työntekijöiden ja lasten lukumäärä. Liikunnan määrää pyritään lisäämään.	Toiminta on käynnistynyt ja vuosikello on käytössä.
Varhaiskasvatus, terveydenhuolto ja vanhemmat tekevät yhteistyötä lapsen parhaaksi.	Perheiden osallisuutta kehitetään entisestään.	Asiakastytyväisyys kysely vuosittain. Laadunvalvontajärjestelmän Valssin käyttö.	Asiakastytyväisyyden parantuminen edellisvuodesta.

Nuoriso- ja liikuntatoimi

Liikuntaohjelman 2021–2026 osa, mihin tavoite pohjautuu	Toimenpide	Mittari	Tavoitearvo
Aktivoidaan vähän liikkuvia lapsia ja nuoria	Yhteistyö liikuntatoimen, koulun, vanhempien, yhdistysten ja järjestöjen kanssa.	Oppilaiden hyvinvointikysely Move! -mittaukset	Vähän liikkuvat lapset ja nuoret on tunnistettu. Tarjotaan tukea.
Aktivoidaan vanhempia lasten ja nuorten liikuttamiseen	Hyvinvointiluennot vanhempainilloissa Lasten ja vanhempien yhteisten liikuntatuokioiden järjestäminen	Hyvinvointikysely Tapahtumien lukumäärän seuraaminen	Vanhempien aktiivisuus lisääntynyt. Tarjottavien tapahtumien määrän kasvu.
Lähiliikuntapaikkojen kunnostus ja uusiminen	Kunnostetaan olemassa olevia liikuntapaikkoja ja uusitaan tarvittaessa kalustoa	Liikuntastrategian väliarvio 2023	Suunnitelma kunnostuksista tuleville vuosille on valmis. Uusien liikuntapaikkojen rakennussuunnitelmien valmistelu aloitettu.
Lapsille ja nuorille järjestetään liikuntaohjauksia sivukylillä toimitilojen ja mahdollisuuksien puitteissa	Omatoimirasteja Ulkoilmatapahtumia	Seurataan tapahtumiin osallistuvien lasten ja nuorten määrää.	Kyllä asuvat nuoret on tavoitettu. Lapset ja nuoret tunnistavat kunnan tarjoamat palvelut.
Edistetään lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta	Tehdään reissuja sisäliikunta- ja seikkailupuistoihin.	Tapahtumien ja osallistujien määrä.	Osallistuja määrän ja aktiivisuuden lisääntyminen.
	Nuorille tarjotaan uusia liikuntamahdollisuuksia ja -ohjauksia eri kampanjoiden avulla.	Hyvinvointikysely osallistuja määrän seuraaminen	Osallistuja määrän ja aktiivisuuden lisääntyminen.